

---

## Nye spesialister

---

### NYE SPESIALISTER

---

---

## Morsmelk har liten effekt på blodtrykket

Flere studier har antydnet at brysternærte barn har mindre tendens til å utvikle hypertensjon enn dem som ernæres med kunstige melkeprodukter. Nå har britiske forskere gjort en systematisk litteraturgjennomgang (BMJ 2003; 327: 1189 – 92).

Små studier har vist at morsmelk er gunstig for blodtrykket, men større studier har vist kun små effekter av liten klinisk betydning. Forfatterne påpeker imidlertid at morsmelk trolig har andre gunstige effekter, bl.a. lavere kolesterolnivåer senere i livet og redusert forekomst av både fedme og allergi.

---

## Flere sykehusinnleggelser for allergi

En analyse av 50 000 sykehusinnleggelser i perioden 1990 – 2001 i England tyder på økende prevalens av allergiske lidelser (BMJ 2003; 327: 1142 – 3).

Innleggelser som følge av anafylaksi, angioødem, matvareallergi og urticaria ble registrert. Antall innleggelser for de fire tilstandene økte fra om lag 2 000 i 1990 – 91 til nær 7 000 i 2000 – 01. Den største økningen var knyttet til diagnosegruppene anafylaksi og matvareallergi.

Forfatterne mener at utviklingen ikke kan forklares ved endringer i lege- eller pasientatferd. De tror at årsaken ligger i økt eksponering for risikofaktorer knyttet til mat og miljø, kombinert med økt følsomhet overfor ulike typer allergener.

---

## Ny teori om autoimmune sykdommer

Varmesjokkproteiner er proteiner som dannes når celler utsettes for oppvarming eller ødelegges på annen måte. Hetesjokkprotein 70 (hsp 70) er et slikt protein, som normalt hjelper andre proteiner til å folde seg på riktig måte. I immunologien betegnes disse

som «chaperone»-proteiner. Tidligere eksperimenter in vitro har vist at hsp 70 også kan stimulere modningen av dendritiske celler.

Nå har en gruppe gått videre med genetisk modifiserte mus (Nat Med 2003; 9: 1469 – 76). De injiserte hsp 70 sammen med et peptid som bindes til en reseptor på T-cellen. Musene utviklet raskt autoimmun diabetes, sammen med en kraftig inflammasjon i pancreas. En kommentarartikkel (1465 – 6) beskriver hvordan funnene avdekker flere hittil ukjente forhold ved autoimmunitet, og hvordan disse kanskje kan benyttes til fremtidig behandling av autoimmune sykdommer.

---

## Hypertont saltvann ved akutte blødninger

En rekke studier har vist at løsninger som inneholder en kombinasjon av hypertont saltvann (NaCl 7,5 %) og Dextran 6 % er effektive i behandlingen av større akutte blødninger. Tidlig behandling kan øke overlevelsen ved raskt å korrigere hemodynamiske og metabolske forandringer. Den optimale doseringen har vært usikker. I litteraturen er det brukt 2,5 – 11,5 ml/kg, med 4,0 ml/kg som det vanligste. Disse dosene er i utgangspunktet valgt nokså tilfeldig. I en ny undersøkelse har amerikanske forskere prøvd å bestemme den optimale doseringen (J Trauma 2003; 55: 413 – 6).

Forsøkene ble gjort på gris, som i løpet av 15 minutter ble utsatt for et blodtap på 46 ml/kg. Fem minutter etter blødningen ble dyrene væskeresuscitert med 1, 2, 4 eller 11,5 ml/kg av NaCl/Dextran-løsningen.

Alle dyrene som fikk 11,5 ml/kg, var i live etter 96 timer. I de andre gruppene var overlevelsen 83 % (4 ml/kg), 64 % (2 ml/kg) og 13 % (1 ml/kg). Overlevelsen etter 1 ml/kg var på linje med utfallet uten behandling.

Det var ingen signifikant forskjell i overlevelse ved en væsketilførsel på 4,0 og 11,5 ml/kg. Forskerne mener at den optimale dosen ligger et sted innenfor dette intervallet.

---

## Bakteriefilter ved respiratorbehandling

Ventilatorassosiert pneumoni er et betydelig problem ved de fleste intensivavdelinger. Ifølge beregninger fra USA ligger frekvensen på omkring 10,5 tilfeller per 1 000 respiratordøgn. Opp gjennom årene er det gjort mange anstrengelser for å unngå denne komplikasjonen.

Teorien om at ventilatorassosiert pneumoni kan oppstå pga. bakteriell kontaminering av respiratorenheten, har vært kontroversiell. I en prospektiv, randomisert studie har man nå undersøkt om det har noen hensikt å plassere et bakterietett filter mellom pasient og respiratorenhet for å isolere denne mulige smitekilden (Crit Care Med 2003; 31: 2126 – 30).

Pasienter som trengte respiratorbehandling > 24 timer, ble fortløpende inkludert i studien. Halvparten (n = 114) ble behandlet med et Sterivent filter i respiratorkretsen, de øvrige fungerte som kontrollpersoner.

Det var ingen signifikante forskjeller mellom gruppene, heller ikke når man så på antall infeksiøse episoder per 1 000 døgn på respirator.

Forfatterne mener at bakteriefilter i respiratorkretsen ikke påvirker forekomsten av luftveisinfeksjoner hos mekanisk ventilerte pasienter, og at slike filtre er en unødvendig ekstra utgift.

---

## Kognitiv funksjon upåvirket av østrogen

I løpet av de siste to årene har klinisk kontrollerte studier vist at hormonell substitusjonsterapi (HRT) ikke beskytter mot hjerte- og karsykdommer, men tvert imot øker risikoen. Bruk av HRT bedrer heller ikke kognitiv funksjon. Det hevder forskerne bak en populasjonsbasert studie av nesten 1 500 kvinner (Arch Intern Med 2003; 163: 2485 – 90).

Deltakerne ble fulgt i ti år og gjennomgikk blant annet Mini Mental Status Test. De fleste kvinnene som brukte eller hadde brukt HRT hadde da fått østrogen uten tillegg av gestagen. Forfatterne fant ingen assosiasjon mellom bruk av HRT og kognitiv svikt, selv etter justering for utdanningsnivå.

---

## Flere farer ved røyking i svangerskapet

Røyking tidlig i svangerskapet øker risikoen for at barnet blir overvektig. Nesten 5 000 tyske barn i 5 – 6-årsalderen har deltatt i en studie der forfatterne forsøkte å kartlegge mødrenes røykevaner i forhold til barnas vekt (Am J Epidemiol 2003; 158: 1068 – 74).

Røyking tidlig i svangerskapet gav omkring 30 % økt risiko for at barna ble overvektige, mens sammenhengen var mindre for røyking i senere faser av graviditeten. Funnene var justert for blant annet fødselsvekt, mors vekt og treningsvaner.

---

## Epilepsi og hukommelse

Pasienter med langvarig epilepsi klager ofte over sviktende hukommelse. Det er uklart om slike problemer skyldes selve sykdommen eller er forårsaket av epileptiske anfall. I en tysk studie ble 147 kirurgisk og 102 konservativt behandlede pasienter med temporallappepilepsi fulgt opp i ti år (Ann Neurol 2003; 54: 425 – 32).

63 % av de som ble kirurgisk behandlet og 12 % av de med medikamentell behandling var uten anfall etter ti år. Betydelig hukommelsessvikt ble påvist hos 60 % av dem som ble behandlet kirurgisk og 53 % av de medikamentelt behandlede pasientene.

Kirurgisk behandling, spesielt den som ble utført på venstre side eller var omfattende, fremskyndet utvikling av kognitive problemer. Pasienter med postoperative epileptiske anfall hadde dårligere kognitiv funksjon enn de som oppnådde anfallsfrihet etter operasjon.

Forskerne konkluderte med at progredierende hukommelsessvikt er relatert til temporallappepilepsi. Både konservativt og kirurgisk behandlede pasienter har risiko for å utvikle kognitive problemer. Hvis behandlingen er effektiv, kan utvikling av hukommelsessvikt stoppes og hukommelsen bedres.

---

Publisert: 8. januar 2004. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. september 2026.